

ΤΑ ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΝΥΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ

Κατὰ τὴν 15ην Μαρτίου 1918 οἱ κ. Γ. Ε. Τιπάλδος, Φ. Κουκουλές, Ν. Καλογερόπουλλος καὶ Πλάτων Ροδοκανάκις παρεκλήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Γεωργίου Τσοκοπούλλου νὰ προσέλθωσιν εἰς τὸ γραφεῖόν του. Εἰς τοὺς προσελθόντας ἐδήλωσεν ὁ κ. Τσοκόπουλλος ὅτι ἡ πρόσκλησις ἀφεώρα εἰς σύσκεψιν περὶ ἰδρύσεως Ἑταιρείας σκοπὸν ἔχουσης, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν συντήρησιν τῶν ὁλοῦν φθειρομένων Βυζαντινῶν μνημείων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν διὰ λαϊκῶν δημοσιευμάτων καὶ διαλέξεων διαφώτισιν τοῦ κοινοῦ περὶ τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας καὶ τοῦ Βυζαντινοῦ καθ' ὅλου πολιτισμοῦ, οὕτως ὥστε ν' ἀρχίσῃ τὸ ἡμέτερον ἔθνος νὰ γνωρίζῃ καὶ ἀγαπᾷ πᾶν ὅ,τι συνδέεται πρὸς τὸ Βυζάντιον καὶ τὴν ὑπερχλιετῆ αὐτοῦ ἱστορίαν, τέλος δὲ τὴν δι' ἀνακοινώσεων καὶ περιοδικῆ προαγωγῆν τῶν Βυζαντινῶν σπουδῶν.

Οἱ προσκληθέντες, ἀφ' οὗ συνεχάρησαν τὸν κ. Τσοκόπουλλον διὰ τὴν πρωτοβουλίαν, εὗρον ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ συμπηχθῇ τοιαύτη Ἑταιρεία, ἣς ὁ σκοπὸς, ὅσον αὐτοὶ ἐγνώριζον, θὰ εὕρισκεν εὐμενῆ παρὰ τῷ κοινῷ ὑποδοχῆν, ἐπεφυλάχθησαν δὲ νὰ συζητήσωσιν εὐρύτερον ἐν προσεχεῖ συνεδρίᾳ.

Πέντε ἡμέρας μετὰ τὴν σύσκεψιν ταύτην συνελθόντες πάλιν οἱ ἀνωτέρω μετὰ τοῦ κ. Θ. Βολίδου εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ κ. Γ. Τσοκοπούλλου, συνεζήτησαν διὰ μακρῶν περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς Ἑταιρείας, περὶ τῶν χρονικῶν περιόδων, ἃς θ' ἀναλάβῃ νὰ διαφωτίσῃ, ὡς καὶ τῶν μέσων, ἅτινα πρέπει νὰ χρησιμοποιήσῃ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τῆς, ἀπεχώρησαν δέ, ἀφ' οὗ ἀπεφάσισαν ν' ἀνακοινώσωσι τὰ συζητηθέντα εἰς φίλους τῶν λογίους, οὓς καὶ νὰ προσκαλέσωσι νὰ συνέλθωσιν εἰς τόπον βραδύτερον ὀρισθησόμενον, ἵνα μετ' αὐτῶν τὸ μὲν συζητήσωσιν εὐρύτερον, τὸ δὲ προβῶσιν εἰς ὀριστικὴν συγκρότησιν τῆς Ἑταιρείας.

Ὅντως οὐχὶ μετὰ πολὺ συνελθόντες οἱ ἀνωτέρω μετὰ διαφορῶν ὁμοφρονῶν τρεῖς ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, ἀπεφάσισαν ὀριστικῶς τῇ 25ῃ Ἀπριλίου 1918 τὴν ἵδρυσιν Ἑταιρείας ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Ἑταιρεία Βυζαντινῶν Σπουδῶν, ἣς τὸν σκοπὸν ὥριζε τὸ δεύτερον ἄρθρον τοῦ αὐθημερὸν ψηφισθέντος καταστατικοῦ, τὸ ἔχον ὧδε :

«Σκοπὸς τῆς Ἑταιρείας εἶναι ἡ ἐνίσχυσις τῶν Βυζαντινῶν καὶ Μεσαιωνικῶν ἐν γένει μελετῶν, ἡ ἐκλαίψεσις τῶν γνώσεων τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῶν Βυζαντινῶν καὶ Μεσαιωνικῶν χρόνων

καὶ ἡ διέγερσις τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν χιλιετῆ περιόδον τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας.

Ἡ Ἑταιρεία θὰ ἐπιδιώξῃ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ τῆς α') διὰ διαλέξεων ἐκλαϊκευτικῶν περὶ παντὸς θέματος ἀναγομένου εἰς τὴν ἱστορίαν, τὸν βίον, τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας καὶ τὸν πολιτισμὸν ἐν γένει τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ Μεσαίωνος β') δι' ἐπιστημονικῶν ἀνακωινώσεων γ') δι' ἐκδόσεως εἰδικοῦ περιοδικοῦ καὶ σχετικῶν δημοσιευμάτων δ') δι' ἰδρύσεως βιβλιοθήκης περιλαμβανούσης τὰ ἔργα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ τὸν Μεσαίωνα καὶ ε') διὰ παντὸς ἄλλου τρόπου, τὸν ὅποιον τὸ Συμβούλιον ἤθελε κρίνει συντελεστικόν».

Ἡ ἰδρυθεῖσα Ἑταιρεία, μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Δ. αὐτῆς Συμβουλίου, ἐτέθη εὐθὺς ἐπὶ τὸ ἔργον. Ἦτο τότε ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν οἱ Βούλγαροι, καταλαμβάνοντες τὴν Α. Μακεδονίαν, εἶχον καταστρέψει πολλοὺς Βυζαντινοὺς ναοὺς καὶ ἀπαγάγει πλεῖστα κειμήλια, χειρόγραφα καὶ ἔργα τέχνης, εὐκόλως οὕτω τὰς ἑαυτῶν βιβλιοθήκας καὶ τὰ μουσεῖα πλουτίζοντες. Περὶ τῆς διασώσεως λοιπὸν καὶ ἐπιστροφῆς τῶν ἀρπαγέντων φροντίζουσα ἡ Ἑταιρεία, ἀπετάθη ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς τὸν τότε Γενικὸν Διοικητὴν Μακεδονίας κ. Κ. Ρακτιβὰν παρακαλοῦσα νὰ ἐξακριβώσῃ τίνα κειμήλια ἠρπάγησαν ἢ κατεστράφησαν, ἵνα ἐν καιρῷ ζητηθῇ ἡ ἀπόδοσις αὐτῶν ἢ σχετικὴ ἀποζημίωσις, ἀφ' ἑτέρου δ' ἀπηύθυνε πρὸς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον ἔντονον διαμαρτυρίαν διὰ τὴν τοιαύτην βεβήλωσιν διὰ τῶν ἐν Ρώμῃ, Παρισίοις, Λονδίῳ καὶ Βασιγκτῶνι πρεσβευτῶν τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὰς τοιαύτας δ' ἐνεργείας τῆς εὔρε καὶ ἄλλους προθύμους ἀντιλήπτορας καὶ δὴ καὶ τὸν εἰς Μακεδονίαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μεταβάντα ἰδρυτὴν τῆς αἰδιμον Γ. Τσοκόπουλλον καὶ τὸν τότε ἐν Ἀμερικῇ εὐρισκόμενον Πρόεδρόν τῆς Σον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Μελέτιον, εἰς ὃν πολλὰ ὀφείλει.

Ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν τούτων ὑπῆρξεν ἡ ὑπὸ τῆς Βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως, συμφώνως τῷ 126 ἄρθρῳ τῆς συνθήκης τοῦ Neuilly, κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1922 παράδοσις εἰς τὸν Σύμβουλον τῆς Ἑταιρείας κ. Γ. Σωτηρίου πολλῶν ξυλογλύπτων σταυρῶν ἀπλῶν καὶ μετὰ συρματείνης ἐπενδύσεως, ἀργυρῶν φιαλῶν ἁγιασμοῦ, ἀργυρῶν ἐπενδύσεων εἰκόνων, ποτηρίων μεταλήψεως, θυμιατηρίων, ἀμφίων ἱερατικῶν, διακοσίων ἐννεηκοντα ἐντύπων βιβλίων διαφόρου περιεχομένου καὶ διακοσίων πενήκοντα ἐννέα χειρογράφων, τῶν πλείστων ἐκ τῆς παρὰ τὰς Σέρρας μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου ¹⁾).

¹⁾ Ἐκ τῶν ἀντικειμένων δεκαοκτὼ κατετέθησαν ἐν τῷ Βυζαντινῷ Μουσεῖῳ Ἀθη-

Ἡ Ἑταιρεία μετὰ τὴν κατὰ τὴν 26ην Ἰανουαρίου 1919 ἐπίσημον ἐμφάνισίν της διὰ συγκεντρώσεως ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Φιλ. Συλλόγου Παρνασσοῦ, καθ' ἣν εἰσηγητικῶς ὠμίλησεν ὁ Πρόεδρος αὐτῆς Σος κ. Μελέτιος, διὰ μακρῶν δὲ τὸ πρόγραμμά της ἀνέπτυξεν ὁ Σύμβουλος κ. Γ. Σωτηρίου, ¹⁾ ἀπεφάσισεν, ἐλλείψει χρηματικῶν πόρων, νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν τὸ πρῶτον μέρος τοῦ δευτέρου ἄρθρου τοῦ καταστατικοῦ της, ἦτοι τὴν ἐκλαίκευσιν τῶν περὶ τοῦ Βυζαντινοῦ κόσμου γνώσεων διὰ διαλέξεων καὶ ἐκδρομῶν. Ἀρχίσασα λοιπὸν ἀπὸ τοῦ χειμῶνος τοῦ 1919 ἔκαμεν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Φιλ. Συλλόγου Παρνασσοῦ διὰ τῶν μελῶν της καὶ ἄλλων λογίων τὰς ἑξῆς διαλέξεις.

Κατὰ τὸ 1919 ὠμίλησαν οἱ κ.

1) Σος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν κ. Μελέτιος, Περὶ τῆς Ἀγίας Σοφίας; 2) Κ. Ράδος, Περὶ τοῦ Βυζαντινοῦ ναυτικοῦ 3) Φ. Κουκουλές, Περὶ τοῦ σχολικοῦ ἡμῶν βίου κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ τοὺς μετέπειτα χρόνους ²⁾ 4) Κ. Σοκόλης, Περὶ τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς ἰδέας τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ 5) Ι. Δαμβέργης, Περὶ τοῦ διατι καὶ ὑπὸ τίνων ἐσυκοφαντεῖτο τὸ Βυζάντιον 6) Α. Ἀδαμαντίου, Περὶ τοῦ ἱεροῦ παλατιοῦ καὶ τῆς Αὐλικῆς ἐθιμοτυπίας 7) ὁ Σος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν κ. Μελέτιος, Περὶ τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τῶν ἀξιώσεων τοῦ Βατικανοῦ ἐπὶ τῶν ἁγίων τόπων 8) ὁ Ν. Καλογερόπουλος, Περὶ τῆς μετὰ τὴν ἄλωσιν Βυζαντινῆς ἀγιογραφίας 9) ὁ Κ. Σοκόλης, Περὶ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τοῦ Βυζαντίου καὶ 10) ὁ Γ. Βεγλερῆς, Περὶ τῆς βιβλιοθήκης καὶ τοῦ θησαυροφυλακίου τοῦ Σεραγίου τῆς Κων/λεως ³⁾.

Κατὰ τὸ 1919-1920 ὠμίλησαν οἱ κ.

1) Γ. Σωτηρίου, Περὶ τοῦ Βυζαντινοῦ ἐνδύματος καὶ τῆς ἑξωτερικῆς περιβολῆς τοῦ κλήρου κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους ⁴⁾ 2) Κ. Ράδος, Περὶ τῶν στρατειῶν τοῦ αὐτοκράτορος Ἡρα-

νῶν, ἐπὶ ἐν τῷ Μουσεῖῳ κοσμητικῶν τεχνῶν καὶ ἐξ θέλουσιν ἐπιστραφῆ εἰς τὴν μονὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Τὰ χειρόγραφα κατετέθησαν εἰς τὸ εἰδικὸν τμήμα τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, πλὴν πέντε, ἅτινα ἐκρατήθησαν ἐν τῷ Βυζαντινῷ Μουσεῖῳ ὡς περιέχοντα μικρογραφίας. Τέλος τὰ βιβλία διανεμήθησαν μεταξύ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς.

¹⁾ Ἡ ὁμιλία τοῦ κ. Σωτηρίου ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Καينῇ Διαχῆ» τόμ. Α'. σ. 418-428.

²⁾ Ἡ διάλεξις αὕτη ἐξεδόθη τῷ 1920 ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ κ. Κουκουλῆ τῷ ἐπιγραφομένῳ «Ἐκ τοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν» σελ. 79-128.

³⁾ Ἡ διάλεξις ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλ. Συλλόγου σ. 173-182.

⁴⁾ Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ περιοδικῷ Γρηγορίῳ τῷ Παλαμῆ τόμ. 3. σ. 237-247, 359-370, 452-460, 546-551.

κλείου ¹⁾ 3) Φ. Κουκουλές, Περὶ τοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα ²⁾ 4) Ν. Καλογερόπουλλος, Περὶ τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν ζωγράφων καὶ δὴ τῶν Κρητῶν ⁵⁾ † Σος Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος, Περὶ τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν τῆς ἀποκαλύψεως ⁶⁾ Ἀ. Ἀδμαντίου, Περὶ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ὑφαντουργικῆς τέχνης τῶν Βυζαντινῶν ⁷⁾ Ἀρ. Κούζης, Περὶ περιθάλψεως καὶ νοσοκομείων κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους καὶ ἰδίᾳ περὶ μοναστηριακῶν νοσοκομείων (ξενώων) κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα ⁸⁾ 8) Κωνστ. Ἀμαντος, Περὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ⁹⁾ Βασ. Λαμπίκης, Περὶ τῆς ἰατρικῆς κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ¹⁰⁾ Κ. Σοκόλης, Περὶ τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας καὶ ¹¹⁾ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Παπαδόπουλλος, Περὶ τοῦ Βυζαντίου καὶ τῶν ἁγίων τόπων τῆς Ἱερουσαλήμ.

Κατὰ τὸ 1920-1921 ὤμίλησαν οἱ κ.

- 1) Φ. Κουκουλές, Περὶ τοῦ γάμου κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους
- 2) Ἰ. Βογιατζίδης, Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ ἐξελέξεως τῆς μεγάλης ἰδέας ⁴⁾
- 3) Γ. Σωτηρίου, Περὶ τῶν Βυζαντινῶν θφασμάτων.

Κατὰ τὸ 1921-1922 ὤμίλησαν οἱ κ.

- 1) Ἀρχιμ. Ἀνθιμος Παπαδόπουλος, Περὶ τῆς τύχης τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν Τούρκων ²⁾ Φ. Κουκουλές, Περὶ Πτωχοπροδρόμου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα ³⁾ Σ. Μενάρδος, Περὶ συναξαρίων καὶ συναξαριστῶν ⁴⁾ Ἰ. Βογιατζίδης, Περὶ τῶν Ἑλλήνων καθολικῶν καὶ τῶν σχέσεων αὐτῶν πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους ⁵⁾ 5) Ἀρ. Κούζης, Περὶ ἰατρικῆς καὶ δεισιδαιμονίας κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ⁶⁾ Ἀν. Ὁρλάνδος, Περὶ τῶν Χριστιανικῶν μνημείων τῆς Ραβέννης, ⁷⁾ Γ. Τσοκόπουλλος, Περὶ Στεφάνου Σαχλίκη καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου ἐν Κρήτῃ κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα ⁸⁾ 8) Π. Ἀγγελετόπουλλος, Περὶ Μιχαὴλ Ψελλοῦ καὶ τῆς ἐποχῆς του καὶ ⁹⁾ Κ. Μέκιος, Περὶ τοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν Βασιλέων.

Κατὰ τὸ 1922-1923 ὤμίλησαν οἱ κ.

¹⁾ Συντομωτάτην περιλήψιν τῆς διαλέξεως ὄρα ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ στρατιώτου (1924) σ. 22—24.

²⁾ Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ βιβλίῳ «Ἐκ τοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν» σ. 5—78.

³⁾ Ἐδημοσιεύθη ἐν τοῖς ἀρχείοις ἰατρικῆς καὶ βιολογίας τομ. 15 (1920) σ. 40—51

⁴⁾ Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος τοῦ 1923 σ. 161—171

⁵⁾ Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος τοῦ 1924 σ. 163—183

⁶⁾ Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ περιοδικῷ Ἑλληνικῇ Ἐπιθεωρήσει τόμ. 15 τεύχ. 173 σ. 4—6 τεύχ. 174 σ. 5—7, τεύχ. 175 σ. 4—6, τεύχ. 176 σ. 8—9.

1) Κ. Ἀμάντου, Περὶ Ἑλληνικῆς φιλανθρωπίας κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους ¹⁾ 2) Φ. Κουκουλές, Περὶ τῶν δύο εἰδῶν τοῦ θριάμβου (ἐπιτίμου θριάμβου, διαπομπεύσεως) κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ²⁾ 3) Σκ. Ζερβός, Περὶ τῆς Δωδεκανήσου κατὰ τὸν μεσαίωνα ⁴⁾ Ἀδ. Διαμαντόπουλλος, Περὶ τοῦ Ἡρακλείου καὶ τοῦ ἔργου του ⁵⁾ Ν. Καλογερόπουλλος, Περὶ τῆς Χριστιανικῆς τέχνης τῶν Ἀθηνῶν ⁶⁾ Ἀρχιμ. Ἀνθιμος Παπαδόπουλλος, Περὶ τοῦ θρησκευτικοῦ θεάτρου τῶν Βυζαντινῶν ⁷⁾ Π. Ἀγγελετόπουλλος, Περὶ σημείων τινῶν τοῦ Βυζαντινοῦ δικαίου ⁸⁾ Κ. Φίλανδρος, Περὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ 9) Εὐάγ. Χατζηϊωάννου, Περὶ τῆς μεσαιωνικῆς Κύπρου.

Κατὰ τὸ 1923-1924 ὠμίλησαν οἱ κ.

1) Γ. Σωτηριάδης, Περὶ τῆς ἐν Φωκίδι μονῆς τοῦ ὁσίου Λουκᾶ ⁴⁾ 2) Νικόστρ. Καλομενόπουλλος, Περὶ τῆς στρατιωτικῆς ὁργανώσεως τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ³⁾ Ἀρχιμ. Ἀνθιμος Παπαδόπουλλος, Περὶ τῶν σχέσεων ὀρθοδόξων καὶ καθολικῶν κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ⁴⁾ Σπ. Παπανικολάου, Περὶ τῆς ἀλχυμείας κατὰ τὸν μεσαίωνα ⁵⁾ Paul Collinet, Περὶ τῶν φοιτητῶν τῆς Νομικῆς ἐν Βηρυτῷ κατὰ τὸν Ε' μ. Χ. αἰῶνα καὶ 6) Γ. Σωτηρίου, Περὶ τοῦ Βυζαντιολογικοῦ συνεδρίου τοῦ Βουκουρεστίου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω διαλέξεων ἐξαίρομεν ἰδιαιτέρως τὴν μετὰ κατάλληλον εἰσήγησιν τοῦ προέδρου κ. Καλογεροπούλλου γενομένην περὶ Ἑλληνικῆς φιλανθρωπίας κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους, διότι αὕτη ὠργανώθη ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν προσφύγων τῆς Μ. Ἀσίας. Κατ' αὐτὴν εἰσепράχθησαν δραχ. 5080, αἵτινες ἐδόθησαν εἰς τὸ Δ. Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν ὑπὲρ τῶν ὑπ' αὐτοῦ προστατευομένων προσφυγοπαίδων.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἄς μὴ ἀποσιωπηθῇ ὅτι ὁ ἑταῖρος κ. Π. Ζωγράφος καὶ ὁ Σύμβουλος κ. Ν. Καλογερόπουλλος ἐδώρησαν εἰς τὴν Ἑταιρείαν δύο εἰκόνας τῶν, ἃς αὕτη διὰ τῆς κ. Ἀννης Παπαδοπούλλου διέθεσεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τοῦ προέδρου τοῦ ἐν Σμύρῃ τμήματός της, ἀειμνήστου Μητροπολίτου Χρυσοστόμου.

¹⁾ Ἐξεδόθη ἐν τῷ περιοδικῷ Ἀθηνᾶ τόμ. 35 σ. 131—164

²⁾ Τὸ πρῶτον μέρος τῆς διαλέξεως ταύτης, τὸ περὶ ἐπιτίμου θριάμβου, ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος τοῦ 1923 σ. 49—64

³⁾ Ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Δικαιοσύνῃ τόμ. 2 τευχ. 20—22 καὶ εἰς ἰδιαιτερον τευχος ἐν Ἀθήναις 1924.

⁴⁾ Πβ. ἰν τὰ συντόμωσ ὑπὸ τοῦ κ. Σωτηριάδου σημειούμενα ἐν τῷ ἄρθρῳ του «Ἐκδρομὴ εἰς τὸν ὄσιον Λουκᾶν» Ἡμερολ. τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος 1925 σελ. 314 ἔξ.

Εἰς τὰς ἀνωτέρω διαλέξεις δέον νὰ προστεθῶσι καὶ τὰ ὑπὸ τῶν Συμβούλων τῆς Ἑταιρείας κ. Φ. Κουκούλῃ, Ἄν. Ὁρλάνδου καὶ Γ. Σωτηρίου γενόμενα μαθήματα ἐν τῷ πρὸς διάδοσιν τῶν ὀφελίμων βιβλίων Συλλόγῳ κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1922. Ἐκ τούτων ὁ μὲν πρῶτος ἀνέπτυξε κεφάλαιά τινα τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν, ὁ δεύτερος ὁμίλησε περὶ τῶν Βυζαντινῶν ἀνακτόρων καὶ οἰκημάτων καὶ ὁ τρίτος περὶ τῆς Βυζαντινῆς ζωγραφικῆς καὶ εἰκονογραφίας.

Οὐδ' ἠμελήθησαν κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα αἱ ἐκδρομαὶ εἰς χώρους, ἔνθα ὑπάρχουσι μνημεῖα Βυζαντινὰ ἢ τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνων. Αἱ ἐπισκέψεις τῶν μελῶν τῆς Ἑταιρείας εἰς τὰς μονὰς Δαφνίου, Καισαριανῆς, Πεντέλης, Φανερωμένης (Σαλαμίνας), ἁγίου Ἰωάννου Καρέα καὶ ἁγίου Γεωργίου Κουταλέα, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ὑμηττοῦ, τῆς μονῆς Νταοῦ Πεντέλης, τῆς παρὰ τὰς Ἀθήνας Ὁμορφῆς Ἐκκλησιᾶς, τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, τῆς ἐν Χαλκίδι Βασιλικῆς τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, τῶν ἐκκλησιῶν Μαρκοπούλου καὶ τῶν ἐν Κοζωπίῳ ἐρειπίων μεσαιωνικῶν πύργων, πρὸς δὲ καὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις Βυζαντινοῦ Μουσείου, ἔνθα ὁμίλησαν οἱ ἐκ τῶν ἐταίρων κ. Γ. Σωτηρίου, Ἄν. Ὁρλάνδος, Φ. Κουκούλῃς, Α. Ξυγγόπουλλος, Ν. Καλογερόπουλλος, Γ. Ε. Τιπάλδος,¹⁾ Ν. Κοτζιάς, Α. Κεραμόπουλλος, Π. Φουρίκης, Ι. Δοσανίδης καὶ Ι. Σβορώνος συνετέλεσαν οὐκ ὀλίγον εἰς ἀκριβεστέραν γνῶσιν τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας καὶ τέχνης καὶ ἐνίσχυσαν τὴν ἀγάπην πρὸς μνημεῖα μὲ τὴν μεσοχρόνιον καὶ τὴν μετὰ τὴν ἄλωσιν ἱστορίαν ἡμῶν συνδεόμενα.

Δὲν ἠρκέσθη ὅμως ἡ Ἑταιρεία εἰς ἀπλὴν μελέτην καὶ ἐπίσκεψιν τῶν μνημείων, ἀλλὰ προέβη καὶ εἰς διαβήματα ὑπὲρ συντηρήσεως ἢ ἐπισκευῆς αὐτῶν. Οὕτω κατ' Αὐγούστον τοῦ 1920 δι' ἐγγράφου τῆς ἐξήτησε καὶ ἐπέτυχε παρὰ τοῦ Σου Ὑπουργείου τῆς Παιδείας τὸν διορισμὸν μονίμου ἐπόπτου τῶν Βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ Μυστραῖ, παρὰ δὲ τοῦ τότε Γεν. Διοικητοῦ Μακεδονίας κ. Α. Ἀδοσίδου τὴν παραχώρησιν δεκακισχιλίων δραχμῶν πρὸς διατήρησιν καὶ ἀναστήλωσιν τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ ναῶν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς καὶ τῆς Θεοτόκου τῶν Χαλκῶν.

Τὰς τοιαύτας ἐνεργείας τῆς συνεχιζούσα ἡ Ἑταιρεία παρεκάλεσε κατὰ Μάιον τοῦ 1920 τὸν ἐν Ἀθήναις τότε διατρέβοντα Γεν. Διοικητὴν Δυτ. Μακεδονίας κ. Ι. Ἡλιάκιν, ἵνα ἀσκήσῃ ὅλην αὐτοῦ τὴν ἐπιβολὴν πρὸς

¹⁾ Ἡ ἐν Δαφνίῳ ὁμίλια τοῦ κ. Γ. Ε. Τιπάλδου περὶ τοῦ εἰκαζομένου τάφου τοῦ Delaroché ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ Η'. τόμῳ τοῦ Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος σ. 264—272.

προστασίαν καὶ συντήρησιν τῶν Βυζαντινῶν ναῶν τῆς Καστορίας, ἔλαβε δὲ παρ' αὐτοῦ κατηγορηματικὰς διαβεβαιώσεις ὅτι θὰ πράξῃ πᾶν τὸ δυνατὸν ὑπὲρ τῶν μεσαιωνικῶν μνημείων τῆς εἰρημένης πόλεως.

Ἐπὲρ τῶν μεσαιωνικῶν μνημείων ἀπέβη ἐπ' Ἰοῆς ὁ κατ' Ἀθῶνστον τοῦ 1920 διορισμὸς τοῦ Γεν. Γραμματέως τῆς Ἑταιρείας Φ. Κουκουλὲ ὡς μέλους τοῦ ἐπὶ τῆς ἀναστηλώσεως, ἐπισκευῆς καὶ συντηρήσεως ἀρχαίων καὶ ἱστορικῶν μνημείων Συμβουλίου, ὡς καὶ ἡ ἀποστολὴ δύο ἐγκυκλίων εἰς τὰ μέλη τῶν κατὰ Μάρτιον τοῦ 1920 ἰδρυθέντων δύο αὐτῆς Τμημάτων, ἔν τε Θεσσαλονικῆ διὰ τοῦ Συμβούλου κ. Γ. Σωτηρίου, καὶ ἐν Σμύρῃ διὰ τῶν ἐγκυκλίων τούτων, ἀφ' ἑνὸς μὲν συνιστᾶτο ἡ ἀποφυγὴ τῆς δι' ὀξέων ἐπαλείψεως διαφόρων τοιχογραφιῶν καὶ ψηφιδωτῶν, χάριν δὴθεν ζωηροτέρας ἀναπαραστάσεως, ἀφ' ἑτέρου δ' ἐδίδοντο λεπτομερεῖς ὁδηγίαι περὶ τῆς καταγραφῆς τῶν ἐν ταῖς περιοχαῖς τῶν τμημάτων μονῶν, ἐκκλησιῶν, ἐπιγραφῶν, εἰκόνων, ξυλουρημάτων, χειρογράφων, ἀμφίων κ. τ. τ.

Ἡ ἡμετέρα Ἑταιρεία, ἣτις ὡς ἐπιστημονικὸν σωματεῖον ἔκρινε καθήκον αὐτῆς νὰ διαμαρτυρηθῇ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1923 πρὸς τὸ Προεδρεῖον τοῦ παρὰ τῇ Κοινωνίᾳ τῶν Ἑθνῶν τμήματος τῆς πνευματικῆς συνεργασίας διὰ τὴν παρὰ τὰ διεθνῆ νόμιμα κατάληψιν τῆς Κερκύρας κολακεύεται νὰ πιστεύῃ ὅτι ἀποτελεσματικὴ ὑπῆρξεν ἡ πρὸς τὸ αὐτὸ Προεδρεῖον διαμαρτυρία τῆς διὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων μελετωμένην κατεδάφισιν τῶν Βυζαντινῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸ Δ. Συμβούλιον συνέστησε κατὰ Μαΐον τοῦ 1920 νὰ ἰδρυθῇ ἐν Καρυαῖς τοῦ Ἁγίου Ὁρους τυπογραφεῖον πρὸς εὐκολωτέραν δημοσίευσιν τῶν ἐν χειρογράφοις μεσαιωνικῶν κειμένων καὶ προαγωγὴν ἐπομένως τῆς ἐπιστήμης, παρεκάλεσε δὲ καὶ τὸ Σὸν Ἐπιτελεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1922 νὰ ὀρίσῃ περιοδικὴν ἐπιθεώρησιν τῶν ἱστορικῶν ἀρχείων τοῦ Κράτους. Ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ ἀποστολὴ ὡς ἐπιθεωρητοῦ τοῦ διακεκριμένου ἐταίρου κ. Θωμᾶ Βελιανίτου, ὅστις διὰ μακροῦ ὑπομνήματός του συνέστησε τὰ δέοντα.

Ἡ Ἑταιρεία θεωροῦσα καθήκον αὐτῆς νὰ παρέχῃ τὴν ἐκάστοτε ὑπὲρ ἐπιστημονικῶν σκοπῶν ζητουμένην ὑποστήριξιν τῆς, προθύμως ἐπίσης συνέστησε πρὸς τὴν Σὴν ἱεράν Κοινότητα τοῦ Ἁγίου Ὁρους τὸν ἐταῖρον αὐτῆς κ. Σπυρίδωνα Παπαλουκᾶν μελετῶντα τὴν ἐν τῷ Ἁθῶ τέχνην, παρεκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Ἰβηρίτας πατέρας νὰ διευκολύνωσι τὴν φωτογράφισιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 463 κώδικος τῆς μονῆς των, σπουδαιοτάτου διὰ τὴν γνῶσιν τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν. Οὐδὲ θεωρεῖ μικροῦ λόγου ἀξίαν τὴν φροντίδα τῆς ὑπὲρ τῆ συλλογῆς τῶν εἰκόνων Κολλυβά, ἣτις ἐπὶ τέλους κατορθώθη νὰ παραμείνῃ ἐν Ἑλλάδι καὶ δὴ νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν κατοχὴν δια-

κεκριμένου ἐταίρου της τοῦ κ. Διονυσίου Λοβέρδου, ὅστις εἶναι ἐνθουσιώδης λάτρης τῆς Βυζαντινῆς τέχνης καὶ τοῦ Βυζαντινοῦ κόσμου ἐν γένει.

Ἐπικειμένης τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἐν Θεσσαλονίκη Πανεπιστημίου, ἡ Ἑταιρεία καθῆκον αὐτῆς ἐθεώρησε νὰ ὑποδείξη, ὅπου ἔδει, τὴν ἐν αὐτῷ ἴδρυσιν τεσσάρων ἐδρῶν πρὸς προαγωγὴν τῶν Βυζαντινῶν σπουδῶν, ἥτοι τῆς ἱστορίας τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, τῆς ἱστορίας τῆς Βυζαντινῆς τέχνης, τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν καὶ τῆς μεσαιωνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας, ἔχει δὲ δι' ἐλπίδος ὅτι αἱ συστάσεις της αὐταὶ θὰ ληφθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὑπ' ὄψιν.

Ἐν τῶν κυρίων μελημάτων τῆς Ἑταιρείας ὑπῆρξε καὶ ἡ διὰ διαφορῶν δημοσιευμάτων ἐκλαίκευσις ἢ προαγωγή τῶν Βυζαντινῶν ἐρευνῶν. Οὕτως ἐκώπτευσεν διὰ τοῦ Συμβούλου της κ. Φ. Κουκουλὲ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἔργου τοῦ ἐκ τῶν ἰδρυτῶν της ἀοιδίμου Πλάτωνος Ροδοκανάκι τοῦ ἐπιγραφομένου «Ἡ βασίλισσα καὶ αἱ Βυζαντιναὶ ἀρχόντισσαι», ἀσφαλῶς δὲ θὰ ἐτύπωνε καὶ τὴν περὶ νεαρῶν Λέοντος τοῦ Σοφοῦ μελέτην τοῦ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Bordeaux Πανεπιστημίου Η. Μουνιέρ, ἃν μὴ, ὀλίγον χρόνον πρὸ τῆς παραδόσεως τοῦ χειρογράφου, τὸν ἀφήρησεν ὁ θάνατος.

Ἐν βῆμα πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς Ἑταιρείας χωροῦν τὸ Δ. Συμβούλιον ἀπεφάσισε κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1922 νὰ γίνωνται ἀνακοινώσεις ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς εὐμενῶς παραχωρηθείσῃ ὑπὸ τοῦ πλείστου ὑψηροῦς εἰς τὴν Ἑταιρείαν παρασχόντος προέδρου της κ. Π. Δ. Καλογεροπούλλου, ὃν τὰς περιλήψεις βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἀνωτέρω.

Ἡ κυρία ὅμως προσπάθεια τοῦ Δ. Συμβουλίου εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐστρέφεται περὶ τὴν ἐξέρεσιν πόρων πρὸς ἔκδοσιν ἐπιστημονικοῦ ὄργανου, ἐν ᾧ νὰ καταχωρίζωνται τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν τῶν παρ' ἡμῖν Βυζαντιολόγων· πρῶτον δὲ βῆμα πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τούτου δέον νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐπὶ Κυβερνήσεως Βενιζέλου κατὰ Μάϊον τοῦ 1920 ἀναγραφὴ ἐτησίας ἐκ δέκα χιλιάδων δραχμῶν πιστώσεως ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας. Δι' αὐτῆς, μόλις κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τὸ πρῶτον παραχωρηθείσης, ἕνεκα τῶν πολιτικῶν περιπετειῶν τῆς χώρας ἡμῶν, ὡς καὶ τῶν διαφορῶν δωρεῶν τῶν ἐν ἄλλῃ σελίδι τοῦδε τοῦ τόμου μνημονευομένων δωρητῶν καὶ εὐεργετῶν ἐκδίδεται ἡ παρούσα Ἑπετηρίς.

Κανονισθέντων τῶν πόρων τῆς Ἑταιρείας, πιστεύομεν ὅτι θὰ πλουτισθῇ καὶ ἡ κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1924 συμπληρωθεῖσα βιβλιοθήκη της, ὑπὲρ ἧς ἐπεξητήθη καὶ τῶν ἐταίρων ἡ συμβολή.

Ἡ Ἑταιρεία εἶχεν ἐν τῷ μεταξύ τὴν ἀτυχίαν νὰ στερηθῇ πολυτίμων αὐτῆς ἐταίρων καὶ ἰδρυτῶν εἰς τὴν αἰωνιότητα μεταβάντων, ἥτοι τοῦ Τοπο-

τηρητοῦ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου Δωροθέου, τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Σμύρνης Χρυσοστόμου, τοῦ Κ. Σοκόλη, Κ. Παπαμιχαλοπούλλου, Π. Σαρόγλου, Π. Ροδοκανάκι, Γ. Βεγλερῆ καὶ δὴ καὶ τοῦ τοσαῦτα ὑπὲρ αὐτῆς προσενεγκόντος Γεωργίου Τσοκοπούλλου.

Κατωτέρω ἐκτίθενται ἐν συνόψει τὰ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς Ἑταιρείας ἀπὸ τῆς ιδρύσεώς της μέχρι σήμερον. Τὰ σημειούμενα ποσά, ἐν λεπτομερείᾳ ἐξελεχθέντα ὑπὸ τῶν ἐλεγκτῶν κ. Θ. Βολίδου, Κ. Καρζῆ, Β. Λαμπίκη, Γρ. Παπαγεωργιάδου, Ἄλφρ. Στῆβενς καὶ Ἄλφρ. Τσακίρη εὔρεθησαν ἐν πληρεστάτῃ τάξει.

Ὁ Πρόεδρος

Π. Δ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΛΟΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Φ. ΚΟΥΚΟΥΛΕΣ